

Tájékoztató a Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. részvételével benyújtott nemzetközi projektek előrehaladásáról: STRENCH projekt keretében megvalósított tevékenységekről - A veszélyeztetett kulturális örökség ellenálló képességének javítása a változó világunkban proaktív transznacionális együttműködés révén

A STRENCH nemzetközi projekt célja: a kulturális örökség és erőforrások fenntartható használatának javítása. Az éghajlatváltozással összefüggő szélsőséges/rendkívüli események hatása miatt veszélyeztetett természeti és kulturális örökség megőrzése és kezelése a politikai döntéshozók, a közigazgatási szervek, a magánszektor és társadalmi szereplők együttműködése és koordinációs fellépése révén, amelynek célja kifejezetten a célzott európai projektek eredményeinek kiaknázása.

Részcélok:

- Integrált döntés-támogatási rendszer megvalósítása a veszélyeztetett kulturális örökség kezelésben
- A politikai, kormányzati és társadalmi szervezetek közötti együttműködések maximalizálása a kulturális örökség védelme érdekében az éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenállása elősegítésében
- A katasztrófakockázat csökkentésére és kezelésére vonatkozó tervek végrehajtása helyi / regionális szinten.

A STRENCH projekt 24 hónapos időtartamú és 1,3 M euros költségvetésű, amelyet az Európai Regionális Fejlesztési Alap és hazánk esetében a Magyar Állam társfinanszírozásával valósul meg. A projekt megvalósításában 7 ország (Szlovénia, Magyarország, Németország, Csehország, Horvátország, Ausztria és Olaszország) 9 szervezete vesz részt. A projekt vezetője az olaszországi Institute of Atmospheric Sciences and Climate – National Research Council of Italy (Légköri Tudományok és Éghajlatvédelmi Intézet - Nemzeti Kutatási Tanácsa).

A projekt honlapja: <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/STRENCH.html>

CÉLKITŰZÉSEK

A STRENCH projekt kilenc korábban megvalósult EU-projektre épít, amelyek a klímaváltozásnak táji- tájképvédelmi területre és kulturális örökségre gyakorolt hatásainak (ti. kockázatok, károk felmérése) értékelésével kapcsolatosak, azok eredményeit integrálja és fejleszti tovább, ezáltal segítve a kulturális örökségvédelem hatékonyságának növelését. A projekt keretében az alábbi eszközök kerültek kifejlesztésre:

- Használatra kész megoldások kidolgozása a helyi hatóságok számára, például:
 - WebGIS eszköz
 - sérülékenységi vizsgálatok
 - stratégiák a katasztrófakockázatok csökkentése érdekében
- Kulturális örökségvédelmi stratégiák
- A helyi érdekelt felek ismereteinek bővítése a kulturális örökség hatékonyabb védelme érdekében

ESZKÖZÖK

Közép-Európában esetlegesen bekövetkező szélsőséges eseményeket bemutató veszélytérképek a katasztrófakockázatok kezelésével foglalkozó szakemberek részére. A térképek a Kopernikusz program műholdas megfigyelési adatain alapulnak.

Módszertan a veszélyeztetett kulturális örökség sérülékenységi vizsgálatához, amely egyben segítséget nyújt a különböző típusú kulturális örökségek rangsorolásához a katasztrófahelyzetekkel szembeni sebezhetőségük vonatkozásában.

WebGIS eszköz kifejlesztése a katasztrófakockázatok kezelésével, valamint a kulturális örökség és a veszélyeztetett tájak megőrzésével foglalkozó hatóságok és szakmai szervezetek, valamint az érintett döntéshozók számára. A WebGIS eszköz célja, hogy segítse a döntéshozókat a közép-európai kulturális örökség kockázati területeinek és sebezhetőségének azonosításában, amelyek ki vannak téve az éghajlatváltozással összefüggő extrém eseményeknek, különösen a heves esőknek, árvizeknek és az aszályos időszakokban előforduló tűzvészeknek.

STRATÉGIÁK ÉS CSELEKVÉSI TERVEK

A veszélyeztetett kulturális örökség megóvása érdekében a STRENGTH projekt minden partnerországában kidolgozásra kerül egy fenntartható kockázatkezelési stratégia, melyek mindegyike a projekt mintaterületein készült esettanulmányokon alapul.

A projekt hozzájárul a sendai katasztrófakockázat-csökkentési keret 4. cselekvési prioritásához (a katasztrófákra való felkészültség javításához) az alábbi intézkedések megvalósítása révén:

- Veszélytérképek kidolgozása
- Műholdas megfigyelési szolgáltatások alkalmazása
- Intézkedés-orientált adatbázis létrehozása a kulturális örökséget és a kulturális tájakat érintő veszélyhelyzetek vonatkozásában
- Beavatkozások priorizálása az ellenálló képesség erősítése érdekében.

Figyelembe vett főbb veszélyhelyzetek:

- Erős esőzés
- Árvíz (áradás)
- Villámárvíz
- Földcsuszamlás
- Tüzesetek az aszály miatt
- Szélvihar

MINTA INTÉZKEDÉSEK ÉS KÉPZÉSEK

A STRENGTH projektben kidolgozásra kerülő stratégiák és eszközök a hét partnerország hegyvidéki és partmenti mintaterületein kerültek tesztelésre – a kultúrtájak, történelmi parkok, régészeti lelőhelyek és elhagyatott falvak, települések tekintetében.

A kockázatkezeléssel, valamint a kulturális örökség megőrzésével kapcsolatosan kettő képzés került megszervezésre a Krems-i Duna Egyetem közreműködésével, melyek megvalósításában a mintahelyszínek kulcsfontosságú szerepet töltek be.

A képzések célja a WebGIS eszköz alkalmazásának bemutatása volt, valamint a többszörös kockázatfelmérés és a kulturális örökségvédelmi stratégiák megismertetése az érintett szakemberekkel.

FELADATOK

A Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. feladata projektpartnerként egy olyan módszertan és eszközrendszer kidolgozásának támogatása volt, amely sikerrel alkalmazható a Balaton térségben található jellemző veszélyek (vegetációtűz, erózió, földcsuszamlás, szélviharok, esőzések) érintette természeti, táji és kulturális örökségi helyek (épületek, területek) megóvására.

A sikerrel elvégzett feladatok a következők voltak:

1. Háttéranyagok összeállítása a Balaton térségében található veszélyek, időjárási és katasztrófavédelmi sajátosságok felmérésére. Ezen bemutatók, háttéranyagok célja a kontextusok megértése, illetve a jellemző veszélyek felmérése volt.

2. A Balaton térség katasztrófavédelmi jellegzetességeinek bemutatása a projektben résztvevő partnerek számára.

3. Módszertan kidolgozásának szakmai támogatása.

4. A módszertan tesztelése. A módszertan elméleti kidolgozása után a projektpartnerek feladata volt annak gyakorlatban történő tesztelése, illetve a visszajelzések, javaslatok útján történő finomítása. A Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. a vezető partnerrel egyetértésben a módszertan tesztelési helyszínére, mérlegelés után, a Somogy megyei Zala községben található Zichy Mihály Kúriát / Emlékházat és az azt körülvevő parkot (tájvédelmi terület) választotta ki. A szempontok a következők voltak:

- Átlagos állapotban lévő épület, melynek hiányosságai alapján jól tesztelhetők a módszertani sajátosságok, egyben az épített és a természeti örökség egyidejűleg értékelhető.
- Kettős (állami, önkormányzati) működtetése ugyancsak több helyen megtalálható.
- A területre jellemző időjárási sajátosságok jól tükrözik a Balaton térség nagy részére jellemző időjárási veszélyhelyzeteket.
- A növényzet sérülékenysége alapján a módszertan sikerrel tesztelhető olyan környezetben is, amely kifejezetten a szélesebb kultúrtájakra jellemző veszélyeket rejt.

5. A WebGIS eszköz tesztelése. A projekt másik jelentős eredménye a WebGIS eszköz létrehozása volt. A térképes időjárási veszélyelemző eszköz egy korábbi projekt eredményeként került kifejlesztésre, a STRENGTH projekten belül annak finomhangolását és tesztelését végezte el a vezető partner, a projektpartnerek hozzászólásai alapján.

A projekt zárásaként feladat volt az eszköz tesztelése a kiválasztott területen, amely Magyarország esetén a Zichy Mihály Kúria és a hozzá tartozó tájvédelmi területen / parkon történt meg annak érdekében, hogy az adatok és következtetések konzisztensek maradjanak a sérülékenységi módszertani tesztelés során megkapottakkal. A tesztelés a következőket jelentette:

Adatgyűjtés és összegzés a területre vonatkozó katasztrófavédelmi, meteorológiai sajátosságok mentén.

Jellemző veszélyhelyzetek felsorolása, elemzése, hatásainak részletezése. Az erre a területre ható időjárási veszélytényezők (erős szél, heves esőzés és viharok, hóhullámok) természetesen a Balaton térségében számos egyéb ponton is problémát jelentenek, ilyen módon tehát *az itt szerzett tapasztalatok alapján a térképes eszköz jól használható más, a Balaton környékén található természeti és kulturális örökségi hely veszélyeztetettségének felmérésére is.*

A STRENCH projekt 2022. február végén zárul és ennek tükrében több rendezvényre kerül sor a projekt eredményeinek bemutatása érdekében:

- 2022. február 22.-én „Természeti, épített és kulturális örökségünk kitettsége a klímaváltozás hatásainak, és felkészülés azok megóvására” címmel kerül megrendezésre rendezvény a hazai érdeklődők számára elsősorban személyes részvétellel, védettségi igazolvány felmutatása mellett az aktuális szabályozásoknak megfelelően siófoki helyszínen, azonban ha a kormányzati intézkedések ezt nem teszik lehetővé, akkor hibrid formában kerül lebonyolításra, az online forma a zoom webinar szoftver alkalmazásával.
- 2022. február 24.-én a projekt **Nemzetközi Záró Konferenciájára** kerül sor online formában, regisztrálni az alábbi linkre kattintva lehetséges:

https://donau-uni.zoom.us/webinar/register/WN_Bz2i5e4fRTadjSc1oxefUA

Az előterjesztés részét képezi az 1. és 2. sz. melléklet, ami tartalmazza a szakértők által elvégzett tevékenységek összefoglalását írott és .ppt prezentáció formájában.

Siófok, 2022. 02. 02.

Dr. Molnár Gábor
ügyvezető igazgató

Készítette: Heizler György szakértő és dr. Könczölné Egerszegi Zita

...../2022. (02.18.) BFT határozat

A BFT a Balatoni Integrációs Kft. részvételével megvalósuló STRENCH nemzetközi projektről szóló tájékoztatót megtárgyalta és elfogadja.

Felelős: Dr. Molnár Gábor ügyvezető
Határidő: azonnal